

МОВА — КОРДОН НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

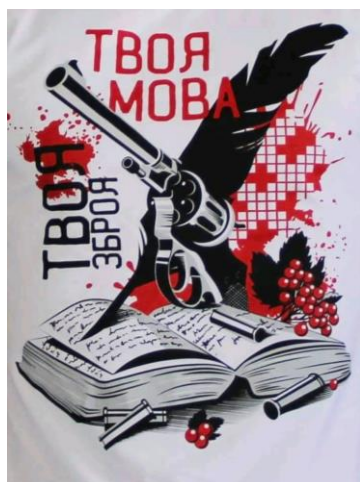

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ БЕЗПЕКИ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

МОВА — КОРДОН НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
IV ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

20 ЛЮТОГО 2026 РОКУ

Львів 2026

«Мова — кордон національної безпеки»: збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Львів, 20 лютого 2026 року. Львів: ЛДУ БЖД, 2026. 458 с.

РЕДКОЛЕГІЯ:

Дмитро БОНДАР, доктор юридичних наук, доцент;
Василь ПОПОВИЧ, доктор технічних наук, професор;
Ярослав ІЛЬЧИШИН, кандидат педагогічних наук;
Ігор КОВАЛЬ, доктор педагогічних наук;
Лідія ВЕРБИЦЬКА, кандидат філологічних наук;
Ірина БАБІЙ, кандидат педагогічних наук;
Тетяна БОТВИН, доктор філософії, доцент;
Христина ВЕРБИЦЬКА, кандидат наук з соціальних комунікацій, доцент;
Мар'яна ГДАКОВИЧ, кандидат філологічних наук, доцент;
Марія ІВАНЧЕНКО, кандидат філологічних наук, доцент;
Тетяна КОНІВІЦЬКА, кандидат педагогічних наук, доцент;
Марина КУЛЬЧИЦЬКА, кандидат філологічних наук, доцент;
Галина ХЛИПАВКА, кандидат педагогічних наук;
Ольга ШЕЛЮХ, кандидат філологічних наук, доцент.

Технічне оформлення: *Тетяна КОНІВІЦЬКА*

Збірник укладено за матеріалами IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мова — кордон національної безпеки» 20 лютого 2026 року.

Матеріали друкуються українською, польською та англійською мовами.

Збірник містить матеріали таких тематичних секцій:

- Секція 1. Мова і національна психологія.
- Секція 2. Мова як інструмент гібридної війни.
- Секція 3. Національні мови і культури в їх специфіці та взаємодії. Українська мова у світі. Мова у системі сучасної науки.
- Секція 4. Актуальні проблеми викладання української мови у вищій школі.

За точність наведених фактів, самостійність наукового аналізу та нормативність стилістики викладу, а також за використання відомостей, що не рекомендовані до відкритої публікації, відповідають автори матеріалів та їхні керівники.

МОВА — КОРДОН НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Ніна ПЕТРУСЕНКО

**ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВІРТУАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....404**

Анастасія ПІДДУБНА

**РОЛЬ МОВИ У ФОРМУВАННІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ
МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ.....406**

Валентина ПОДЛЕСНА

**ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ
ОСВІТИ СИСТЕМИ ДСНС УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ.....409**

Pavlo POKOTYLO

**DEEPFAKES AS A TOOL FOR ENGLISH LANGUAGE IN HIGH
SCHOOL.....413**

Людмила ПОНОМАРЬОВА

**МОВНІ МЕХАНІЗМИ КОГНІТИВНОЇ ВІЙНИ ТА ОСВІТНЯ
СТІЙКІСТЬ ДО ІНФОРМАЦІЙНИХ МАНІПУЛЯЦІЙ.....415**

Olga RYZHCHENKO

**FOREIGN LANGUAGE FOR SPECIFIC PURPOSES AS A VITAL
COMPONENT OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF FUTURE
CIVIL PROTECTION SPECIALISTS.....420**

Олеся СКОЛОЗДРА-ШЕПІТКО, Оксана КОСТІВ

**ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ
ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ (НА МАТЕРІАЛІ
ОЦІНЮВАЛЬНИХ МОВЛЕННЄВИХ ЖАНРІВ).....422**

Олександра СМІРНОВА

**АНГЛІЙСЬКА МОВА У ВІЙСЬКОВІЙ ОСВІТІ: ВИКЛИКИ ТА
МОЖЛИВОСТІ В УМОВАХ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКОВОЇ
СПІВПРАЦІ.....429**

Ірина СНІГУРОВА

**ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
МОВНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ З КІБЕРБЕЗПЕКИ.....432**

УДК 808.5(=161.2):340.1(477)

**ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ
ВИЩОЇ ОСВІТИ СИСТЕМИ ДСНС УКРАЇНИ В УМОВАХ
СУЧАСНИХ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ**

Валентина ПОДЛЕСНА

Національний університет цивільного захисту України

В умовах історичної боротьби українського народу проти споконвічного загарбника в особі російської федерації, оскільки майбутні фахівці сфери Державної служби України з надзвичайних ситуацій є представниками держави у суспільстві, фактично її уособленням в момент кризових ситуацій, ця тема є досить актуальною і потребує більш детального розгляду. Цей дискурс має на меті окреслити специфіку використання української мови у закладах вищої освіти Державної служби України з надзвичайних ситуацій з метою встановлення взаємозв'язку між нормативною базою, яка захищає права державної мови у ЗВО, та реальним станом використання її на практиці.

Упродовж десятиліть навчання у вищих і середніх навчальних закладах, особливо технічного спрямування, здійснювалося переважно російською мовою. Українську мову витісняли з академічного середовища, що формувало уявлення про її «непридатність» для науки й кар'єрного росту. Така тенденція була розповсюджена переважно на Лівобережній та Центральній Україні. Після здобуття нашою державою незалежності відбувся поступовий перехід до українізації освітньо-наукової діяльності в країні. На жаль, цей процес не став настільки швидким, як очікувалося.

У контексті закладів вищої освіти Державної служби України з надзвичайних ситуацій українська мова підпадає під дію конкретних нормативно-правових актів. З метою забезпечення додержання конституційних гарантій щодо всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на всій території України 15 лютого 2010 року був ухвалений указ Президента № 161/2010 «Про Концепцію державної мовної політики» [6]. Ця концепція визначає стратегічні пріоритети в подоланні спричинених багатовіковою асиміляційною політикою колонізаторів та окупантів деформацій національного мовно-культурного і мовно-

інформаційного простору, та відповідно до якої повноцінне функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території держави є гарантією збереження ідентичності української нації та зміцнення державної єдності України [6].

Однак, подолати багатовіковий вплив російської мови виявилось досить складно. З метою визначення конкретних меж відповідальності за недотримання мовного законодавства 25 квітня 2019 року був прийнятий Закон України Про забезпечення функціонування української мови як державної за номером 2704-VIII, де в статті 9 визначено осіб, які зобов'язані володіти державною мовою та застосовувати її під час виконання службових обов'язків, а саме: особи начальницького (середнього і вищого), рядового, сержантського і старшинського складу Національної поліції, інших правоохоронних та розвідувальних органів, посадові особи інших органів, яким присвоюються спеціальні звання, а також педагогічні, науково-педагогічні і наукові працівники. Рівень володіння державною мовою засвідчує державний сертифікат про рівень володіння державною мовою, який видає Національна комісія зі стандартів державної мови відповідно до Закону України Про забезпечення функціонування української мови як державної [5].

З метою підвищення рівня володіння державною мовою, який здобутий під час навчання в закладах загальної середньої освіти, майбутні рятувальники у закладах вищої освіти системи ДСНС продовжують вивчення української мови. Зокрема в Національному університеті цивільного захисту України викладається навчальна дисципліна «Українська мова за професійним спрямуванням», у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності – «Українська мова та культура». Робочі програми навчальних дисциплін розроблені і впроваджені з дотриманням вимог наказів Міністерства освіти і науки України щодо затверджених стандартів вищої освіти за спеціальностями, які отримують майбутні фахівці сфери ДСНС України [4].

Проте, в процесі викладання зазначених дисциплін освітяни стикаються з неоднозначною мовленнєвою поведінкою здобувачів, якій характерні низький рівень володіння власне нормами літературної мови, високий рівень засмічення мовлення суржиком, а іноді й ненормативною лексикою, використання російської під час навчального процесу тощо. Це негативно впливає як на формування мовленнєвих навичок (компетенцій)

у молоді, так і на становлення державної мови й формування української ідентичності, від чого залежить розвиток і безпека держави [3].

Причин такої мовленнєвої поведінки майбутніх фахівців служби ДСНС України є декілька. Серед них можна визначити наступні.

1. Історичний вплив РФ.
2. Русифікація освіти і науки.
3. Комплекс меншовартості.
4. Соціальний і кар'єрний тиск.
5. Вимушена міграція.
6. Непослідовна мовна політика держави.
7. Адаптація до стану війни.
8. Російськомовні медіа та культурний простір.
9. Мовне середовище [7].

Звичайно, також інші причини можуть мати вплив на самовизначення здобувача чи варто послуговуватись саме українською мовою безпосереднього для щоденного спілкування загалом, та під час освітнього процесу зокрема. Мислення – це одна з найголовніших функцій мозку, яка дає людині змогу за допомогою слів та образів (символів) уявити та висловити своє ставлення до реально існуючих і уявних предметів, явищ навколишнього середовища, оцінити стан свого організму [3]. Особистість формує мова через нав'язане мовою і закладене в мові бачення світу та формування менталітету, ставлення до людей безпосередньо через культуру народу, який користується цією мовою як засобом спілкування.

Метою навчання в ЗВО системи ДСНС України є не лише підготовка висококваліфікованих кадрів, які володіють майстерністю застосовувати набуті знання під час виконання службових обов'язків, а й формування високоморальної особистості, патріотичного громадянина, гідного представника держави. Значна роль у цьому процесі належить викладачам української мови, які власним прикладом, досвідом, знаннями і вмінням донести їх до здобувача освіти забезпечують формування професійних компетентностей, ціннісних орієнтирів та відповідального ставлення до обраної професії, сприяючи становленню майбутнього фахівця як особистості та офіцера служби цивільного захисту.

Держава також не стоїть осторонь і продовжує законотворчу діяльність для удосконалення правового поля функціонування

української мови як державної. Так, 11 березня 2025 року у Верховній Раді України зареєстровано проект закону «Про внесення змін до деяких законів щодо використання мови в освітньому процесі» (реєстр. № 13072). Законопроект спрямований на закріплення на законодавчому рівні чітких обов'язків суб'єктів освітньої діяльності, їхніх засновників, керівників та працівників створювати у закладі освіти українськомовне освітнє середовище, підтримувати та забезпечувати його існування, з дотриманням прав та свобод осіб, які належать до національних меншин. Цей законопроект був на розгляді у комітетах Верховної Ради, наразі включений до порядку денного від 10 лютого 2026 року на 13 сесії ІХ скликання [1].

Отже, функціонування української мови у закладах вищої освіти системи ДСНС України є не лише вимогою чинного законодавства, а й стратегічним чинником формування професійної, національно свідомої та державницьки орієнтованої особистості майбутнього фахівця. Попри історично зумовлені труднощі та сучасні соціолінгвістичні виклики, послідовна мовна політика держави останнє десятиліття, нормативно-правове забезпечення та цілеспрямована діяльність науково-педагогічних працівників створюють підґрунтя для утвердження українськомовного освітнього середовища. У сучасних умовах війни та суспільних трансформацій це питання набуває не лише освітнього, а й безпекового та світоглядного значення, адже мова виступає чинником консолідації нації та зміцнення державності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Голос України: офіційне видання. 14 березня 2025 року. № ОДВ-283(8561) URL: <https://www.golos.com.ua/article/382872>.
2. Кабінет Міністрів України: розпорядження Про затвердження Державної цільової національно-культурної програми забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на період до 2030 року.
3. Liga 360. Пояснювальна записка до проекту Закону України від 11.03.2025 № 13072. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/gi12496a>.
4. Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.16.2018 № 1169 «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 261 «Пожежна безпека» <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha->

osvita/2022/Standarty.Vyshchoyi.Osvity/Zatverdzheni.Standarty/01/31/26
1-Pozhezhn.bezp-bak.31.01.22.pdf.

5. Офіційний портал Верховної Ради України : Закон України Про забезпечення функціонування української мови як державної від 25 квітня 2019 року № 2704-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19/ed20231231#Text> (дата звернення 06.02.2026).

6. Офіційний портал Верховної Ради України : Указ Президента України «Про концепцію державної мовної політики». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161/2010#Text> (дата звернення 09.02.2026).

7. Портал Громадське. Кожна п'ята дитина вважає українську недоречною. Інтерв'ю з представником Офісу мовного омбудсмена. 13.11.2025. URL: <https://hromadske.ua/suspilstvo/254610-iakoju-movoiu-vy-navchayete-dytynu-taku-krayinu-i-otrymayete-interviu-z-predstavnykom-ofisu-movnoho-ombudsmena>

8. Прищак М. Д., Мацко М. А. Психологія : навчальний посібник. Частина 1
https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/icgn/3prishak_psihologiya_ch1/1224.html.

UDC 378.018.43:811.111

DEEPAKES AS A TOOL FOR ENGLISH LANGUAGE IN HIGH SCHOOL

Pavlo POKOTYLO

Lecturer of the KSE, Senior Lecturer of the KAI

Globalization processes in Ukraine have brought the country closer to American, European, and British educational traditions, creating a dynamic environment where innovation in teaching methods is increasingly valued. The integration of digital technologies into classrooms reflects this influence, as schools and universities seek to balance traditional approaches with modern tools that enhance student engagement and learning outcomes.

Deepfakes were studied by such Ukrainian scientists as Serman Lesia [7], Inna Suleimanova [7], Olexandra Medeichuk [7], Taras Serman [7], Pokotylo [6] and others. Such scientists as Vejay Lalla [3], Adine